

SXEDIO.E6

28.12.1881: ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΖΗΤΟΥΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Ενώ οι Έλληνες Κύπριοι ζητούσαν πλειοψηφία στο υπό μελέτη Νομοθετικό Συμβούλιο και στα Διοικητικά Συμβούλια, οι Τούρκοι Κύπριοι είχαν αντίθετη άποψη και ζητούσαν ισότητα.

Οι Τούρκοι διατύπωσαν τις αντιρρήσεις τους με συνάντηση και υπόμνημα προς τον Υπάστο Αρμοστή Ρόμπερτ Βίδδωλφ, ο οποίος, ωστόσο τους απάντησε, ότι θα ήταν, σύμφωνα με όσα επικρατούσαν στην Αγγλία, δηλαδή η αντιπροσώπευση θα ήταν σύμφωνα με τη δύναμη της κάθε κοινότητας.

Δεν ήταν η πρώτη φορά που οι Τούρκοι αντιδρούσαν στα αιτήματα των Ελλήνων να εξασφαλίσουν όσα δικαιούτο η πλειοψηφία, αλλά ο χαρτοπόλεμος των υπομνημάτων αποδείκνυε ένα τρομερό γεγονός που θα οξυνόταν στο μέλλον: Έλληνες και Τούρκοι Κύπριοι δεν έσπευδαν με κανένα τρόπο να συνεργασθούν στην υποβολή κοινών υπομνημάτων για το συμφέρον και των δυο κοινοτήτων, παρά το γεγονός ότι την πλειοψηφία τους οι κάτοικοι ζούσαν αρμονικά και είχαν αρχίσει σιγά, σιγά να αφήνουν κατά μέρος τα πάθη και τα μέση που είχαν δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας.

Έτσι στις **28** Δεκεμβρίου **1881**, τον ίδιο μήνα που οι Έλληνες είχαν συνάντηση με τον Υπάτο Αρμοστή, μια αντιπροσωπεία με επικεφαλής το Μουφτή και τέσσερις άλλους ηγετικούς παράγοντες της τουρκικής κοινότητας συναντήθηκαν με τον Υπάτο Αρμοστή και υπέβαλαν τα αιτήματά τους.

Διευκρίνισαν, όμως, από την αρχή, ότι στόχος τους δεν ήταν να διατυπώσουν κανένα παράπονο, αλλά η ενέργεια τους αποτελούσε συνέπεια των αιτημάτων των Ελλήνων.

Η αντιπροσωπεία επέμενε έντονα όπως στα δικαστήρια και στο Νομοθετικό Συμβούλιο υπάρξει ισότητα, άλλως δεν θα αισθάνονταν ασφαλείς.

Το τι λέχθηκε σ'αυτή τη συνάντηση το ανέφερε ο Βίττωλφ σε επιστολή του στον Κίμπερλι, τρεις ημέρες μετά τη συνάντηση:

"Εθεώρησα δίκαιο να γνωρίσω στην Επιτροπή ότι η ισότητα (στα δικαστήρια ένας Τούρκος, ένας Έλληνας και ένας βρετανός Πρόεδρος) πιθανόν να εξεικνύεται μέχρι των αντιπροσωπευτικών σωμάτων και ότι και στα Δημοτικά Συμβούλια και το Νομοθετικό τα μέλη θα ήσαν ανάλογα προς τους πληθυσμούς των κοινοτήτων και υπέμνησα σ' αυτούς ότι η αρχή εφαρμόσθηκε ήδη στα Δημοτικά Συμβούλια.

Η Επιτροπή απάντησε ότι δεν είχε μεν ένσταση προς τα Δημοτικά Συμβούλια, επειδή τα σωματεία αυτά δεν είχαν δικαστική εξουσία, αλλά ότι έντονα ενίστατο κατά της επέκτασης της αρχής αυτής μέχρι των Διοικητικών Συμβουλίων και του Νομοθετικού.

Ως προς τα πρώτα παρατήρησαν ότι ο καταρτισμός τους δημιουργήθηκε με νόμο και ότι η αρχή της ίσης αντιπροσώπευσης των δύο κοινοτήτων αναγνωρίστηκε σε όλο το οθωμανικό κράτος αδιάκριτα από την υπεροχή των χριστιανών ή των τούρκων και ώφειλε επομένως να τηρηθεί και στην Κύπρο, εφόσον αυτή παραμένει οθωμανικό έδαφος. Και ως προς το Νομοθετικό φρονούσαν επίσης ότι έπρεπε να τηρηθεί η αρχή της ισότητας, επειδή το Σώμα αυτό, έχοντας νομοθετική εξουσία, μπορεί με τα θεσπίσματά του να διαταράξουν την αρχή της ισότητας στα δικαστήρια ή να προβεί σε μέτρα που θίγουν τον μωμαθεανικό πληθυσμό.

Απάντησα ότι στην Αγγλία επικρατεί η ιδέα ότι τα αντιπροσωπευτικά σωματεία πρέπει να απαρτίζονται από αντιπροσώπους της πλειονότητας του λαού, αλλά ότι οποιοδήποτε σχέδιο της Αυτής Μεγαλειότητας (της κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητας της Βρετανίας) θα προνοεί για ειδική αντιπροσώπευση της μωμαθεανικής μειονότητας και ότι θα διαβίβαζαν τις σκέψεις τους στην Κυβέρνηση της Α.Μ. ευθύς ως θα λάμβαναν το υπόμνημα, το οποίο ζήτησαν την άποψη μου να μη το στείλουν.

Ο Μουφτής είπε συμπερασματικά, ότι

απολάμβαναν πάντοτε από την αγγλική διοίκηση ειρήνη και ησυχία και ότι δεν θα προέβαιναν στο διάβημα αυτό, εάν δεν συνέβαινε η κίνηση μεταξύ των Ελλήνων και δεν φοβούνταν ότι θα απέβαλλαν τα πλεονεκτήματα τους εάν οι Αγγλοι εκχωρούσαν τις εξουσίες τους υπέρ της ιθαγενούς πλειονότητας.

Απάντησα ότι χαιρόμουν ακούοντας την έκφραση ευχαριστιών υπέρ της αγγλικής διοίκησης και άρπαξα την ευκαιρία για να εκφράσω την ευαρέσκειά μου και της Κυβέρνησης για το νομοταγές και τα αγαθά αισθήματα της μωαμεθανικής κοινότητας και ότι αυτό ήταν τόσο ευχάριστο γιατί με τη συμφωνία μεταξύ του Σουλτάνου και της Βασίλισσας, οι Αγγλοι τώρα κατέχουν αναγκαστικά τις υψηλές θέσεις, τις οποίες προηγουμένως εμπιστεύονταν στους Μωαμεθανούς, των οποίων η υποστήριξη και συνεργασία υπήρξε μεγάλο πλεονέκτημα για την Κυβέρνηση".

Όπως είχαν κάνει οι Έλληνες, το ίδιο έκαναν και οι Τούρκοι, οι οποίοι ετοίμασαν και γραπτό υπόμνημα προς τον Αρμοστή, στο οποίο υπέβαλλαν και εγγράφως τις απόψεις τους. Το υπόμνημα επιδόθηκε την ίδια μέρα που το είχαν επιδώσει και οι Έλληνες, δηλαδή στις **5 Ιανουαρίου 1882**.

Το υπόμνημα στάληκε από τον Αρμοστή Βίδωλφ στο Βρετανό Υπουργό Αποικιών Λόρδο Κίμπερλι δηλαδή στις **17 Ιανουαρίου 1882** (από το Δεκέμβριο του **1880** η Κύπρος τέθηκε υπό την ευθύνη του βρετανικού υπουργείου Αποικιών) και σ' αυτό τονίζονταν τα εξής:

"Η Επιτροπεία προτείνει στο πρώτο κεφάλαιο της αίτησης της όπως ιδρυθεί ένα Νομοθετικό Συμβούλιο όχι λιγότερο από **18** ιθαγενή μέλη που θα εκλέγονται από Μωαμεθανούς και χριστιανούς κατά αναλογία του πληθυσμού, αυτό δε το Συμβούλιο να ψηφίζει τον προϋπολογισμό και θα θεσπίζει τους αναγκαίους νόμους που θα υπόκεινται στην έγκριση του Αρμοστή.

Ως προς την πρόταση αυτή παρατηρούμε ότι καμιά πρόνοια ή εξουσία δεν υπάρχει σε οποιονδήποτε νόμο ή κανονισμό της Οθωμανικής διοίκησης για την

εκλογή Μουσουλμάνων και μη Μουσουλμάνων συμβούλων κατ' αναλογία του αριθμού των δύο κοινοτήτων, και σαν συνέπεια αυτού στη Ρούμελη και την Ανατολή όλα τα δικαστήρια και Συμβούλια απαρτίζονται από ίσα Μωαμεθανικά και μη Μωαμεθανικά μέλη και ότι ακόμη, τα εννέα δέκατα ή όλος ο πληθυσμός αποτελείται από Μωαμεθανούς μόνο.

Η μόνη εξαίρεση του κανόνα παρατηρείται στο Συμβούλιο των βουλευτών, οι οποίοι συνήλθαν στην Κωνσταντινούπολη όπου επιτράπηκε όπως 50.000 κάτοικοι Μουσουλμάνοι και μη Μουσουλμάνοι, αδιάφορα αν και σε κάθε διαμέρισμα του κράτους έχουν ένα αντιπρόσωπο, αλλά και κατά την περίπτωση αυτή οι δύο κοινότητες της νήσου αντιπροσωπεύθηκαν με ίσους αντιπροσώπους, της κάθε μιας από αυτές έχοντας εκλέξει ένα αντιπρόσωπο. Η παραδοχή του προτεινόμενου συστήματος ως προς τον καθορισμό των συμβούλων, αντίκειται μεν τελείως στις πρόνοιες των νόμων που υπάρχουν και τους κανονισμούς, θα είναι δε περιφρόνηση εκ μέρους της Κυβέρνησης για το σπουδαιότατο και στοιχειοδέστατο σημείο της διοίκησης της νόσου, δηλαδή της συνέχισης των δικαιωμάτων και προνομίων, τα οποία απολαμβάνει η μουσουλμανική κοινότητα **Ab Antiquo** στη σταθερή βάση της ίσης αντιπροσώπευσης.

"Ετσι παρακαλούμε θερμά την Εξοχότητα σας, ως προστάτη των δικαιωμάτων του δημοσίου και την Α.Ε. τον Κίμπερλυ ως πάτρωνα της δικαιοσύνης και της ισότητας, όπως η πρόταση της αναφερόμενης επιτροπής απορριφθεί ως προς το σημείο αυτό, και να μη επιτραπεί καμιά απόκλιση για την αντιπροσώπευση κάτω από οποιεσδήποτε περιστάσεις".

Οι διαβουλεύσεις συνεχίστηκαν για ενάμισυ και πλέον χρόνο μέχρι να αλλάξουν τα πράγματα και οι Κύπριοι, Έλληνες και Τούρκοι να κληθούν σε εκλογές στο Νομοθετικό στις 15 Αυγούστου 1883.